

ali onim sredstvom. Kajti če bi se spuščali v stikanje za priveski, utegnemo izgubiti izpred oči glavno, kar moramo videti: umetnino kot tako. Ugotavljati in obsojati, oziroma odobravati koristi ali škodo, ki jo utegne umetniško delo obsegovati glede na socialno skupnost, kakor tudi njeno vzgojno, ali recimo še poučno vrednost, skozi naočnike ostro začrtanega nazora in mišljenja pa je delo subjektivne kritike v pravem pomenu besede, odločilne le za pripadnike istega nazora, iste ideologije. Če izberemo iz takih subjektivnih kritik ono, kar je skupno vsem, pa naj si bodo kakršne koli ideologije: stremljenje za absolutno resnico, dobimo objektivno kritiko te ideologije v pravem pomenu besede. Bolje: dobili bi! Ni namreč take subjektivne kritike, kakršno sem pravkar imel v mislih. Taka bi bila idealna subjektivna kritika; ta pa je nedosegljiva, kakor so nedosegljivi pravi ideali sploh: ko ga dosežeš, ni več ideal. — Ko bi bral tako subjektivno kritiko, ne bi bila več idealna subjektivna, ampak najbolj objektivna, to se pravi splošno veljavna resnica te ideologije, če jo vzamemo zase kot zaključeno celoto, kar tudi je. In objektivne resnice vseh ideologij skupaj niso nič drugega kot ena sama, globoko dojeta in doživeta objektivna resnica vsega življenja. Današnje subjektivne kritike, nastale iz tega ali onega svetovnega nazora pa so oskosrčne in nestrpnne, da se jim ni mogoče približati z drugimi merili kakor s takimi, s kakršnimi so bile same merjene in izmerjene. Ali še drugače: te vrste kritiku ni toliko do tega, da skuša dojeti umetnino kot tako, ampak jo hoče prikrojiti svojim načelom in vtesniti v svoje, že v naprej pripravljene rubrike, ne da bi se ji približal s spoštljivostjo in se ji predal z voljnostjo ter poslušal, kaj mu govori in kako.

Borovo gostüvanje

Bükvič Franc

O kakem prekmurskem ljudskem pesniku še ni bilo slišati, ker tudi nobenega pomembnejšega ni. Le tu in tam se kdo ob kakí priliki zdrzne in napiše pismo polno pesniških primer ali celo kak daljši govor. Ob priliki, ko se nihče ni v puconski fari oženil ne omožil, „so mene zbrali za popa in sem študiral, kak bi tou mogel predgati. Mislim sem si, da pop pravi v imenu Boga, jaz pa štora“, mi je pripovedoval g. Bükvič. Med drugim mi je tudi povedal, da je tako svatbo najprej videl v Halbrainu, kjer je hodil v šolo. Ne morem trditi, da je nemški običaj samo presadil k nam, ker tudi

Koprivec omenja v svoji knjigi „Kmetje včeraj in danes“, da v Hvalincih vlečejo dekleta korito, ker se nobena ni omožila. Koprivec običaj samo opisuje. Objavljamo vse dejanje z vsemi govori, ki so zelo ostra kritika ljudi in njihove lahkomišelnosti. Ni vredno priobčiti „borovega gostüvanja“ samo zavoljo etnografije, ampak tudi, da se vidi, kako pri preprostem prekmurskem piscu izpodrivajo izrazi knjižne slovenščine domače besede. Zdi se mi, da je to pri Bükviču vpliv sina študenta, a tudi pri drugih je vidno, kako se vživljajo v knjižni jezik. Posebno naj poudarim piščevo voljo, saj je hotel napisati vse v rimani prozi. Napisal je tudi že nekaj dram, ki so imele samo lokalni uspeh. Kako je učinkoval njegov prevod madžarske knjige: Ha két sziv egymást szereti (Če se ljubita dve srci), ki je izšel v Ameriki, ne vem.

Moram še pripomniti, da je „borovo gostüvanje“ v navadi bolj pri evangeličanih, ker ga katoliški duhovniki prepovedujejo.

U r e d n i k.

Pri priliki bor vlečenjá vu fašenki (pust), če si vu šteroj vesi nišče ne oženi.

I.

Na fašenski (pustni) torek se zbere mladina, ide po vési ino dela šale, ednoga med njimi pa pošlejo po popa (duhovnika), šteri je pozvani pri priliki borovoga gostüvanja (gostija).

Pozvačin: (sklonca (potrka) pri popi po dveraj) Hvalen bojdi Števan Mikloš!

Pop: Na vse veke kamen. Na, Števan, ka ste nam pa prinesli?

Pozvačin: Gospon plebanoš, po Njij sam prišo s kolami (vozom), ka mo gnes (danes) edno malo skrb meli, kak ti borovo gostüvanje. Naj bodejo tak dobri ino se pripravijo, ka va se pelala.

Pop: Števan, dobro je. Tak naidnok (skoraj) mo ges (jaz) gotov. Tečas (med tem) malo konje doj pokrijte, ka se Vam ne spreldijo, vej ges včasí priden.

Njiva se pelata. Dvesto metrov pred sneje domom njiva čaka cela svatba z muzikov.

Starešina: Dober, srečen den Njim Bog daj, gospod plebanoš (župnik).

Pop: Bor Vas je prineso, dragi gmajnarje (vaščan, gmajna pa pomeni tudi evang. versko občino).

Starešina: Visiko poštüvani gospod plebanoš! Veseli nas, ka ste nas bogali (ubogali) ino ste prišli, ar (ker) naša sneja že dugo čaka na moža, tak ka je že prek 99 let stara i 20 metrov visika.

Pop: Mir Vam bojdi! (Cela procesija ide z muzikov na sneje dom. Tam dobijo zajtrk. Po zajtrki se zberejo, se dajo kepati (fotografirati), delajo šale, muzika igra. Pred odhodom stopi pop na predganco (prižnico) i da blagoslov):

Vu imeni bora, šküjŕke (storža) pa korenja ino njegovoga staroga štora.

Lübleni moji poslušavci, štéri mate tak duga vüja (ušesa), kak ti murski (poljski, ker so polja navadno ob Muri) zavci. Znam, ka ste vi zato esi prišli, ka bi se od nas kaj čednoga (pametnega) ino dobroga navčili ino z nami tou norijo (norčijo) ta sprevodili. Zato, pomirte se pred etim norim popom ino za menov etak se zdihavajte:

O, predragi Ti nori pop, ti si tütj (tudi) velke moči, ka si nas somare (osle) tü vküper spraviti dao, naj mi vas somare tü zijamo, pa tebé, noroga popa poslušamo. Vej ste vij zato velki somarje, günci (junci) ino düplinge (tepci), ali mi, štéri vas zijamo ino poslušamo, smo pa ešče (še) dosta vékši (večji) somarge, kak pa vi. Zato prosimo Gospoda, štéri to norijo ravna, naj nam presveti našo noró pamet, ka nemo več nikdar takšo somarijo zijat ino poslušat šli.

Nadale, molimo se za te betežne (bolne) stare dolinske devovjke, štere so vu etom fašenki nej mogle moža dobiti; zdaj pa trpijo vu srčni betegaj (bolečinah) svoji, liki (kot) po imeni: Žganik Trejza, Močnik Gütkka, Kaša Liza, Pšenica Šarika, Žito Sidika, Šküjŕka Magdalena ino Gjegnjed (jagned) Aranka i etak za menov se zdihavajte:

O, predragi Gospodne, nej sam mogoča bila dobiti moža, gratala (postala) mi je drvena (neobčutljiva) moja koža. Vi, pükľavi (grbasti) gospod plebanoš, štéri tü (tukaj) pred nami stojíte kak en nemi Janoš (Janez), Vi ste nam vse to krvi, ka ste nam takše tanače (nauke) davali. Vi ste pravli: „Ne vzemi si siromaka pa tüdi ne manjaka (lenuha). Raj si vzemi bogaca (bogataša) ino poštenjaka. Mi smo Vaš nori tanač bogali, zdaj pa moremo bor vlečti. Tisti (bogataš) je pa nej prišo, pa či je gli prišo je tütj včasi odišo. Mi, stare sirote dolinske devovjke, smo gli takše sirote, kak na drevi tužne sojke (šojje). Zdaj stojimo pri eti (teh) nemi koläj, kak edna stara gos na dvori. Moja mati so meni to pravli: Idi ti za ženó k polanskomi Pavli! Ne sam ji štela bogati, zdaj pa morem bor vlečti. Eden se je ednok (slednjič) znajšo, pa je tütj naskori (hitro) odrajžo. Na kraci (kratkomalo), gda smo se najeli, so stari Krnjaž (navihanec), starešina, za erbijo (doto) pitali. Moj oča so vse obečali, ka so zmogli: eno vreče mesa, eno sunce, eden mesec, dve djaboki (jabolki), eden djam (kos) goric, pod žlakom stüdenec, štéri je od funduša (prostor, kjer stoji hiša in gospo-

darska poslopja) ne preveč daleč ino za potrebščino tudi edno prdlačo. Da je mladoženec to čuo, je včasih odišo. Nanč (nit) je nej pravo „Zbogom ino Bog pláti (hvala),“ liki je odbejžo. Bog ne dáj ešče edno tákše leto kleti, ka bi mi mogle pá (zopet) telko trpeti, ka bi mogle po etoj blatnoj cesti bor vlečiti. Rajši vzemem kakšega štéc (koli) pijanca, liki bi ostala stara dolinska devojka.

Nadale molmo se, predrági poslušavci, za te betéžne dolinske junake, šteri so vu etom fašenki dosta košar (komur spodleti pri ogle-dih, pravijo, da je dobil košaro) mogli vlačiti pa so se vse spreladili. Zdaj pa trpijo vu plüčni betegaj svojí, liki po imeni: Pipa Števan, Vitéz Miška, Maček Šanodor, Podgan Lujzek, Krtofinjek (krtina) Nacek ino Düplin Tonek; i etak za menov se zdihávajte: Oh, predrági gospod, šteri to norijo ravnaš (vodíš) ino nas srmake (siromake) tú mantraš (mučíš), ka mi eti to norijo moremo delati. Ne je zadosta, ka smo telko košar mogli vlačiti, ka smo se vse spreladili, liki zdaj ešče tú vu tom velkom mrazi bor moremo vlačiti?! Prosimo tebé, ne mantraj nas več s takšim talom (deležem trpljenja). Poglední na nas drgoč (drugič) z djakšim (lepšim) obrázom. Daj nam vsakšemi eden par za dobiti. Naj de samo bogata ino lejpa, če de gli košava (razkuštrana) ino na edno oko slejpa.

Oča naš, Petrov glaš, ké si bési, doj po vési, okoli grma nika mrmra, doj po placi blato klači. Lepo te prosimo, daj ti na našoj glaví nam goste ino duge vlase (lase), daj ti našemi teli (telesu) močne roke ino bistre nogé, daj ti vu naši lampaj (ustah) močne zobé, daj ti bregé (hribe) ino dolé, daj ti vu našem logi (gozdu) edno dugo borovjé ino kusto rastovjé (hrástovje), daj ti na našoj gümli (gumno) edne močne cepé, daj ti našim kravam pa güncem edne duge roglé, daj ti vu našem levi (svinjski hlev) edno debelo prasé ino vu zapečki mačké, ár je tvoja palica i ti si glava svojoj celoj držini (služinčadi), zdaj i na vse veke. Amen.

Po tem govoru prineso dare sneji in pop nadaljuje: Vu imeni bora, šküjčke pa korenja ino njegovoga staroga štora.

(Vadjeldjom [evangelij]): Lübleni moji poslušavci, šteri mate tak duga vüja kak murski zavci. Poslújšajte one dekležovske pete (pet stvari) reči, štere sam si za grünt (osnovo) mojega premišlavanja vö odebro. Gor zapisane najdemo vu polanskoga Pavla Agoštona pisanom listi na petnajstom tali (poglavju) vu štrtom veršusi (vrstici tudi v pomenu stilo). Hodte ino poslújšajte reč mojo! Blajženi so ki poslúšajo reč mojo ino jo obarjejo (obdržijo). (Odloži knjigo in pridiga.)

Lübleni poslušavci! Moje pete reči to pravijo: hodte ino poslušajte reč mojo! Premislite si vi to, moje reči pravijo: hodte ino poslušajte! Poslušati ino poslušati je sto pa edno. Reč božo poslušati je kinč, bogastvo, dar, gizdavost, Bogi na diko (slavo), lüdem na čast, sebi pa na hasek (korist). Liki (toda) takše reči, kakše ste vi gnes (danes) poslušat prišli, to je samo nam, fašenskim (pustnim) nimakom na hasek, ka vam tü žepke (žepe) vö spraznimo, tak ka te s praznimi mogli domo iti. Čüdo se mi vidi, kak smo mi norci vas, tak velki šereg (skupino) čedni lüdi, se (semkaj) mogli dobiti, ka vi tü nas somare zijate ino mene borovoga popa poslušate. Gvüšno (sigurno) znam, če bi tü kaj dobroga trbelo delati, ali bi pa trbelo Boga moliti, Njemi na diko slüžiti, bi se vsakši odpovedavo. Eden bi pravo: ges nemam cajta (časa), ka morem v Soboto iti k Bati po črevle, drügi bi pá pravo: Morem iti k Tivari po kaput (suknjo), tretji pa, ka z Veržeja tetica pridejo pa njim more proti iti, štrti bi pa pravo, ka je betežen. Zdaj, da mi to norijo tü delamo, ni ednomi (nobenemu) nej trbej kaputa ino črevlov, ni ednomi ne pride tetica pa ni eden je ne betežen. Liki glejte vi, kakši nezerenski (ogromen) šereg ji stoji eti pred nami ino nas zijajo. Oni to mislijo, ka či eti nas zijajo ino poslušajo, ka njim te več nede trbelo delati, ka do njim od zdaj naprej pečeni piščanci vu lampe ino bože mane z nebes letele, kak nigda (nekoč) sveta. Lübleni moji poslušavci! Eti pred nami takši gé (se nahaja, je), ka njemi ne bi škodilo, če bi svoje delo opravlo, če bi svojo držino (familijo) tá ráno, ne pa ka eti nás somare zija. Eti pred nami stoji takša stara babica, ki je že tri leta nej v cerkev hodla, zato ka bi njej tam Bogá trbelo moliti. Samo za somarijo (oslarijo) ma pamet. Da je Trejza k sosidi šla Naniko zvat: Nanika hodte, ka ve šle v cerkev! Nanika pravi: Moje dete, ges nemo šla, ka je preveč mrzlo! Eti njej je pa zdaj nej mrzlo?! Ka njej malo te sirote lüknjice (nosnice) vküp ne zmrznejo! Lübleni moji poslušavci! Čüdüjete se, či Gospodin Bog lüdstvo kaštiga (kaznuje) s kügov, s süočov (sušo), s povodnjov, bojnov ali z ognjom. Jeli (ali) je to čüdo? Ne je to čüdo. Či bi ges Bog bio, bi vam žerjávó železge doj na glavé dao lüčati, tak ka bi vas vse vrág spogémo (vzel). S tem si zamerkajte (zapomnite), či mo meli drgoč (drugič) pá priliko (v pomenu gostüvanje), mo vam takše predgo, ka vas vse vrág vzeme. (Po tem molí Oča naš . . . in nadaljuje): Odhajaj zdaj že šereg moj po svojoj dužnosti. Či gli (ravno) ti tü norijo delaš, te zato Gospod nikdar ne ostávi (zapusti). Samo ti vu tvojoj treznoj pameti vsigdar (vedno)

dober ino pobožen krščenič boj, či si gli gnes nimak. Záto de te On rad meo. Zdaj i na vse veke, amen.“

Godba zaigra, ovi (ostali) odidejo v log bor sekati, pop i dikline domá ostánejo. Za edno vóro pride cehmešter (cerkovnik, li se ne izgovarja) z loga po popa. Ovi ešče tam ostánejo, šale delajo, peneze (denar) pobérajó, kaštigajo (kaznujejo za različne prestopke). Bor na pol vsečejo, muzika njim pa igra. Cehmešter pri popi: Gosponi plebanoš, prosim, naj se včasí pelajo, ka nam sneha šče vujti (uiti), ár nikak (nikakor) nešče k moži iti, pa je že 99 let stara pa prek 20 metrov visika.

Pop: Idi ti, pa povej lúdem, najbolje pa starešini, naj jo gor zadržijo. Vej ges včasí pridem, pa či de mogoče, njiva zdam. (Popa s kravov pelajo. Štiri dikline njemi svetijo, cehmešter peneze pobérajó po celoj poti do loga. Gda (ko) je pop že za viditi, njemi vsi z muzikov proti idejo. On telko s kolami stáne, ka njim da blagoslov in začne): Vu imeni bora, škújke pa korenjá ino njegovoga stároga štora. Mir vam bojdi. Dajmo valo (hvalo). Ravniteli ete norije. Naj nas on blagoslovi, naj nam dá srečo, tak ka mo ešče gnes od tej fašenski nimakov si napunjene žepke meli! Amen. (Pelajo se v log, muzika njim igra . . .)

(Se bo nadaljevalo)

Prekmurska pesem

Erna Muser

Ne hiše, ne človeka na obzorju,
v bleščečem snegu mrka, vitka debela,
molčijo polja, jagnjedi molčijo.

Povsod tišina, žalostna samota,
besede neme, solze zadržane
in misli, ki v poljane se gubijo.

O, vse tako, kot sem nekoč sanjala,
samo grobovi v poljih še stoterni
pod smrekami, med gabi se vrstijo.